

Utenriksdepartementet

Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
17/7497

Vår referanse:
201702833-7 008

Sted, Dato
Oslo, 29.09.2017

**HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL RATIFIKASJON AV FNS INTERNASJONALE
KONVENSJON AV 20. DESEMBER 2006 OM BESKYTTELSE MOT TVUNGEN
FORSVINNING OG STRAFFEBUD OM TVUNGEN FORSVINNING I
STRAFFELOVEN**

Vi viser til Utenriksdepartementets høringsbrev av 29.06.2017.

Politidirektoratet har forelagt høringen for Kripos. Deres uttalelse følger vedlagt.

Høringen gjelder forslag om å ratifisere konvensjonen om beskyttelse mot tvungen forsvinning og innføring av nytt straffebud om tvungen forsvinning i straffeloven.

Med tvungen forsvinning menes frihetsberøvelse begått på vegne av staten eller med tillatelse, støtte eller stilltiende samtykke fra staten, med etterfølgende fornektelse av frihetsberøvelsen med den følge at vedkommende unndras lovens beskyttelse. Hemmelig frihetsberøvelse i konvensjonens forstand skal ikke skje i Norge, og det er heller ikke et utbredt problem i stater med åpenhet, demokratisk kontroll og velfungerende rettsikkerhetsgarantier. På verdensbasis er derimot tvungen forsvinning et omfattende problem. Ved å ratifisere konvensjonen kan Norge bidra til å gjennomføre konvensjonens bestemmelser dersom det eksempelvis skulle fremkomme opplysninger om at personer med opphold i Norge kan ha bidratt til tvungne forsvinninger i utlandet. Ratifikasjon vil også bidra til å styrke det internasjonale menneskerettsvernet og bekjempelse av tvungen forsvinning globalt. I likhet med Kripos støtter Politidirektoratet derfor departementets forslag om at Norge ratifiserer konvensjonen.

Straffeloven § 5 gir norsk straffelovgivning vid anvendelse på handlinger foretatt i utlandet. Ved ratifikasjon av konvensjonene vil i tillegg straffeloven § 6 etablere jurisdiksjon over forbrytelsen tvungen forsvinning i samsvar med konvensjonen.

Vi er enig med departementet i at det er hensiktsmessig med et eget, spesialisert straffebud i straffeloven som dekker tvungen forsvinning. Straffebudet kan plasseres i straffeloven kapittel 16 om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser eller i kapittel 19 om vern av offentlig myndighet og tilliten til den. Departementet foreslår å plassere bestemmelsen i kapittel 19.

Politidirektoratet

Når det gjelder plassering av den foreslåtte lovbestemmelsen og merknader til denne, viser vi til høringssvaret fra Kripos og støtter dette. Vi vil særlig fremheve Kripos' merknader mht. plassering av lovbestemmelsen og at lovforslaget har en side til gjeldende straffebestemmelser i straffeloven kapittel 16 hvor Kripos har et nasjonalt etterforskningsansvar. Vi har videre merket oss at Kripos stiller spørsmål ved om nedre grense for straffansvar blir for uklar (jf. formuleringen om at den som på vegne av en stat mv. "*bidrar til*"), og at det eventuelt kan være hensiktsmessig om rekkevidden av straffansvaret kommer klarere fram i forarbeidene.

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Geir Jonatan Sharabi
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur

Saksbehandler: Bente Storruste

Kopi: Justis- og beredskapsdepartementet

Vedlegg: Kripos' høringssvar av 21.09.2017

Politidirektoratet
politidirektoratet@politiet.no

NCIS Norway

Deres referanse:
201702833

Vår referanse:
201701757

Sted, dato
Oslo, 21.09.2017

HØRINGSSVAR – FORSLAG OM RATIFIKASJON AV FNs INTERNASJONALE KONVENSJON OM BESKYTTELSE MOT TVUNGEN FORSVINNING AV 20. DESEMBER 2006 OG OM STRAFFEBUD OM TVUNGEN FORSVINNING I STRAFFELOVEN

Det vises til høringsbrev fra Utenriksdepartementet av 29. juni 2017 med forslag om ratifikasjon av FNs internasjonale konvensjon av 20. desember 2006 om beskyttelse mot tvungen forsvinning samt forslag til straffebestemmelser om tvungen forsvinning i straffeloven. Kripos er bedt om å inngi eventuelle merknader innen 21. september.

Innledende merknader

Kripos er positiv til at Norge ratifiserer konvensjonen, og at det i den forbindelse også vedtas et eget straffebud om tvungen forsvinning i straffeloven. Av høringsnotatet fremgår at tvungen forsvinning er et omfattende problem på verdensbasis, der konvensjonen har som formål å forhindre og bekjempe straffrihet for slike forbrytelser. Kripos er enig med departementet i at konvensjonen kan bidra til å styrke det internasjonale menneskerettighetsvernet, og at tilslutning fra norsk side vil slutte opp om konvensjonens målsetting om global bekjempelse av hemmelige frihetsberøvelser.

Innledningsvis nevnes samtidig at lovforslaget har en side til gjeldende straffebestemmelser hvor Kripos har et nasjonalt etterforskningsansvar (straffeloven kapittel 16 om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser). På nærmere vilkår vil tvungen forsvinning også kunne kvalifisere som en forbrytelse mot menneskeheten etter straffeloven § 102 første ledd bokstav i).

I fortsettelsen knyttes noen merknader til den foreslåtte lovendringen.

Innføring av en ny straffebestemmelse

Kripos er enig med departementet i at det er hensiktsmessig å innføre en egen straffebestemmelse om tvungen forsvinning for å gjennomføre konvensjonen i norsk rett. Etter

Kripos/Retts- og påtaleheten

vår vurdering synes ikke gjeldende straffebestemmelser i tilstrekkelig grad å dekke forbrytelselementene i konvensjonen. Konvensjonsforpliktelsen om å kriminalisere slike handlinger synes således best ivaretatt ved en ny bestemmelse. De særlig straffverdige sider ved slike frihetsberøvelser kommer også best til uttrykk ved en slik gjennomføring. I samme retning trekker straffansvaret for overordnede samt en tilpasset strafferamme.

En egen straffebestemmelse vil samtidig kunne ha positiv effekt i forhold til å iverksette og innrette etterforskning av slike frihetsberøvelser. Herunder kan bestemmelsen anvendes der handlingene rettslig sett ikke utgjør forbrytelser mot menneskeheten. Dog er det et spørsmål i hvilket omfang bestemmelsen vil komme til anvendelse i praksis. Slike saker vil normalt være resurskrevende å etterforske, tilsvarende de internasjonale forbrytelsene i straffeloven kap. 16, med behov for etterforskningssteg i landet der forbrytelsen ble begått.

Departementet foreslår å plassere bestemmelsen i straffeloven kap. 19 som ny § 175a. Etter Kripos' syn er plasseringen ikke avgjørende. Likevel vises til at forbrytelsene i straffeloven kap. 16 som nevnt er mandatsaker for Kripos etter påtaleinstruksen. Lovforslaget har i denne sammenheng et grensesnitt mot tvungen forsvinning som en forbrytelse mot menneskeheten. Spørsmål om lovanvendelse vil typisk kunne oppstå i tilknytning til slike saker. Først ved nærmere etterforskning og påtalevurdering vil en kunne klarlegge om en tvungen forsvinning også har skjedd som ledd i et utbredt eller systematisk angrep rettet mot en sivilbefolkning, og om gjerningspersonen har utvist nødvendig forsett. I tillegg er det i straffeloven kap. 16 allerede inntatt en bestemmelse om overordnetes straffansvar. Samlet sett kan dette underbygge at både plassering og mandat for å etterforske slike lovbrudd bør korrespondere.

Lovforslaget er generelt utformet og etter mønster av straffeloven § 102 første ledd bokstav i), ved at bestemmelsen rammer den som "*bidrar til*" tvungen forsvinning. Etter vår vurdering kan det likevel stilles spørsmål ved om nedre grense for straffansvar blir for uklart. Både ordlyd og forbrytelselementene i konvensjonen gir et noe begrenset grunnlag for nærmere avgrensning. Departementet uttaler at bestemmelsen rammer vidt, og etterlater lite plass til den generelle medvirkningsregelen.

Etter Kripos' syn kunne det kanskje være hensiktsmessig om rekkevidden av straffansvaret kom noe klarere frem i forarbeidene. Forbrytelsen omfatter en sekvens av handlinger, og kan involvere en rekke personer i ulike sammenhenger. Kripos legger til grunn at skyldkravet gjennomgående skal være forsett som ved straffeloven § 102 første ledd bokstav i), og at den konkrete anvendelsen etter omstendighetene også vil basere seg på vanlig medvirkningsansvar etter norsk rett. Kanskje særlig kan det oppstå grensetilfeller der spørsmål om straffansvar knytter seg til etterfølgende nektelse av å vedgå frihetsberøvelsen eller fortielse av den videre skjebne til fornærmede. Eksempelvis nevnes kort at det kan det være uklart hvilke krav som skal stilles for at en handlemåte rettslig sett utgjør en straffbar fortielse, herunder i hvilken grad kunnskap om en pågående frihetsberøvelse kan etablere et ansvar for å meddele dette.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Saksbehandler:
Espen H. Hanken
politiadvokat
Telefon: +47 23 20 80 00

Kopi: Det nasjonale statsadvokatembetet